

Vyjádření k platnosti závěrů Předběžného posouzení pilotního využití finančních nástrojů v Operačním programu Zaměstnanost 2014 – 2020

Popis aktuálních tržních podmínek

České pojetí sociálního podniku je doposud legislativně neukotvené. Ačkoliv vláda v květnu 2017 schválila záměr zákona o sociálním podnikání, další vývoj je nejistý, neboť je závislý na politické vůli nové vlády. V praxi se tak nyní stále využívá více možných definic sociálních podniků.

Webové stránky „České sociální podnikání“ (zastřešené Ministerstvem práce a sociálních věcí), které na dobrovolné bázi podniky registrují, čítají v současné době v ČR 225 sociálních podniků. Oproti roku 2017, kdy byla realizována Ex ante analýza FN v OPZ 2014-2020, tak počet mírně vzrostl. Skutečný počet odhaduje Dodavatel na základě provedených analýz a dostupných informačních zdrojů na **400 – 600 subjektů**.

Dle pravidel OP Zaměstnanost musí sociální podnik naplňovat pět principů/charakteristik: Mít společensky prospěšný cíl; vytvářet sociální prospěch, řídit se pravidly u ekonomického prospěchu, zohledňovat environmentální prospěch a fungovat v místní prospěch. Zmíněné principy kladou jistá omezení pro zabezpečení financování těchto typů podniků.

Na základě realizovaných analýz lze i v roce 2019 mezi atributy tržního selhání zařadit především následující:

- **Omezené možnosti nakládání se ziskem** – jedná se o jeden ze základních principů sociálního podnikání.¹ Uvedený princip je jednoznačně potřebný a správný, nicméně je vnímán jako „nechtěná překážka“ pro subjekt nabízející externí financování. Uvedený princip de facto snižuje konkurenceschopnost sociálních podnikatelů vůči „standardním“ podnikům, kteří mohou flexibilněji reagovat na tržní vývoj.
- **Projekty bývají orientovány na provozní/spotřební výdaje** – řada podnikatelů pro další rozvoj neusiluje tolik o „tvrdé investice“ jako pořízení výrobní linky nebo rozšíření výrobních prostor, mnohem častěji se jedná o potřebu posílení řad zaměstnanců či obdobné „měkké investice“. Tyto pomáhají vyšší ziskovosti spíše nepřímo a z pohledu poskytovatele zdrojů jsou již z principu považovány za více rizikové.²
- **Informační asymetrie a nedokonalý přenos informací** – sociální podnikatelé obtížně přesvědčují banky, že dosažení sociálního cíle připravovaného rozvojového projektu bude v důsledku generovat nové finanční příjmy, které mohou splatit návratné financování.
- **Předpokládaná nižší produktivita na pracovníka** – zaměstnávání sociálně či jinak znevýhodněných osob je v očích poskytovatele financování vnímáno jako riziko a jako omezení, vedoucí k nižším výkonům na jednoho pracovníka.
- **Regulatorní nejistota** - rozvojové projekty jsou posuzovány finančními institucemi i s ohledem na externí a minimálně ovlivnitelný faktor, kterým je politický a legislativní vývoj. I relativně kosmetické změny ve faktorech, jako jsou definice principů sociálního podnikání, mohou významně ovlivnit potenciál ziskovosti sociálního podnikatele. Finální podoba připravovaného zákona může např. vést k „diskvalifikaci“ vybraných sociálních podniků jako způsobilých žadatelů regionálních, národních i evropských (dotačních) podpor z veřejných zdrojů, což může zásadně ovlivňovat schopnost ziskově hospodařit.
- **Komplikovanost prediktability budoucích cash flow** – profitabilita projektů je významně závislá na schopnosti sociálního podnikatele dosáhnout svých plánů – otevření nových příjmových kanálů, zvýšení kapacity výroby a kvality výstupu, zvýšení produktivity, apod. Ve vedení sociálních podniků jsou dále typicky bývalí zástupci neziskového sektoru, případně se jedná o subjekty s omezenými podnikatelskými zkušenostmi, což nepůsobí

¹ Princip ekonomický prospěch: více než 50% případného zisku je reinvestováno do rozvoje sociálního podniku a/nebo naplňování jeho deklarovaných společensky prospěšných cílů

² Předpoklad vyššího podílu těchto projektů potvrzují i výsledky dotazníkového šetření – celých 55% respondentů označilo své projekty vyžadující externí zdroje povahově jako „provoz a/nebo spotřeba“

dobře v očích finančních institucí. Prezentované business plány a zde identifikované „motory ziskovosti“ jsou často přijímány hodně konzervativně a s určitou skepsí – což má v důsledku zásadní dopad na hodnocení bonity jak žadatele, tak projektu.³

- **Vysoké transakční náklady na malé investice** – banky mají problém podporovat projekty menších finančních objemů, na hraně mikrofinancování. Řada těchto projektů vyžaduje stejnou administrativní „námahu“ jako projekty s objemem v řádech milionů, aniž by nabízely například vyšší míru ziskovosti. Žadatelé o úvěr typicky také očekávají možnost poradit se s bankéřem o vybraných záležitostech, což dále zvyšuje nároky na kapacitu bank.

Potvrzení výsledků analýzy zjišťováním ze strany MPSV

V srpnu 2018 realizovalo oddělení evaluací MPSV dotazníkové šetření sociálních podniků podpořených z OP LZZ po ukončení podpory. To v zásadě potvrzuje závěry *Ex ante analýzy FN v OPZ 2014-2020* realizované v roce 2017. K důležitým závěrům patří zejména fakt, že „přes 60 procent sociálních podniků hlásí za loňský rok oproti tomu minulému zvýšení tržeb, 16 procent subjektů výrazné zvýšení.“, dále také „nadpoloviční většina sociálních podniků dosáhla podle odpovědí za minulý rok zisku (53 procent subjektů). Hospodářský výsledek kolem nuly hlásí 27 procent podniků, ztrátu pak 20 procent subjektů.“⁴

V následujících letech tak lze předpokládat růst tohoto segmentu. Původní návrh investiční strategie počítal s investicí 300 milionů Kč (v případě zvýhodněných úvěrů s poradenstvím) včetně revolvingu do roku 2023. Dle expertního odhadu Dodavatele by se aktuálně ŘO schválená navýšená alokace 400 milionů Kč mohla bez revolvingu proinvestovat do roku 2023.

Díličí aktualizace atributů nástroje

V přehledové tabulce níže jsou uvedeny aktualizované atributy.⁵

Parametry nástroje	Zvýhodněný úvěr s poradenstvím
Základní popis	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora ze zdrojů OPZ zaměřená na sociální podniky v rozvojové fázi i startovací fázi (nové i stávající sociální podniky) • Návrhová podpora ve formě zvýhodněného úvěru • Integrální součástí je bezplatné poradenství ohledně strategických otázek fungování a rozvoje SP
Oblast působnosti finančního nástroje	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj stávajících i nových podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání
Způsobilé výdaje	Investiční výdaje (pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku) a provozní výdaje

³ Zástupci bankovního sektoru uvádí, že projekty mohou akceptovat k financování ve vybraných případech až po „intervenci“ svých poradců, kteří pomohou sociálnímu podnikateli dopracovat business plán projektu. Dle výsledků šetření v terénu je zřejmé, že ve větší části případů je jednání bank výsledkem interní strategie vysoké averze k riziku při poskytování úvěrů a zde tedy sociální podnikatel často nemá šanci bez ohledu na kvalitu svého záměru. Tento problém se týká především požadavků čerpání úvěru na provozní výdaje spojené s rozvojem podnikání (typicky mzdy). V menší míře případů je skepse bank rozptýlena více koly vysvětlení ziskovosti projektu, viz podnikatele, dokladem dalších podkladových materiálů.

⁴ VYHODNOCENÍ ŠETŘENÍ SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ PODPOŘENÝCH V OP LZZ PO UKONČENÍ PODPORY (DODATEK 2018), Oddělení evaluací (802), Sekce evropských fondů, Ministerstvo práce a sociálních věcí, viz <https://www.ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/VYHODNOCEN-ETEN-SP-PODPOENCH-V-OP-LZZ-DODATEK-2018.pdf>

⁵ Aktualizace k 17. 1. 2019

Parametry nástroje	Zvýhodněný úvěr s poradenstvím
Maximální výše poskytnuté podpory konečnému příjemci	<ul style="list-style-type: none"> • Výše úvěru max. 25mil. Kč
Okruh oprávněných žadatelů	<ul style="list-style-type: none"> • Sociální podniky • Zacílení podpory na celé území České republiky napříč všemi typy regionů
Atribut nástroje – úroková sazba	<ul style="list-style-type: none"> • Úvěr je poskytován se sníženou úrokovou sazbou od 0 % p. a. • Žádné dodatečné poplatky
Atribut nástroje – splatnost	<ul style="list-style-type: none"> • Délka splatnosti úvěru až 10 let, v případě nemovitostních projektů až 12 let • Možnost odkladu první splátky až 36 měsíců
Atribut nástroje – požadavky ručení	<ul style="list-style-type: none"> • Zajištění dle dohody mezi správcem finančního nástroje a příjemcem podpory • Správci finančního nástroje bude plně kryta až 25 % default rate na portfoliu poskytnutých zdrojů mezi podpořené SP
Atribut nástroje – poradenství	<ul style="list-style-type: none"> • Bezplatné, pro žadatele (příprava projektu) i příjemce (realizace) • Strategická povaha – strategické cíle, obchodní strategie, marketing, právo, IT a personalistika • Finanční poradenství, tvorba finančního plánu, dlouhodobě udržitelné financování • Primárně bez omezení intenzity čerpání na jeden subjekt (počet hodin) • Dostupné u správce nástroje podpory, po domluvě také v sídle SP
Schválená alokace pilotu	<ul style="list-style-type: none"> • 400 mil. Kč – max. 10% alokace bude vyčleněno na poradenství
Veřejná podpora	<ul style="list-style-type: none"> • Dle pravidla DE MINIMIS, příp. dle dalších relevantních režimů veřejné podpory dle příslušných článků GBER
Horizont realizace finančního nástroje	<ul style="list-style-type: none"> • první kolo poskytování úvěrů do 12/2023 – převod finančních prostředků na správce ve 4 tranších. • Druhé kolo poskytování úvěrů bude možné spustit, jakmile bude na účtu splátek jistin úvěrů XX/4300 kreditní zůstatek minimálně 50 mil. Kč, do dalšího kola bude vhodné zvážit i zapojení dalších investorů, aby byla naplněna podmínka zapojení dalších zdrojů, nejen zdrojů OPZ.
Zvláštní požadavky a předpoklady	<ul style="list-style-type: none"> • Zajištění dostupnosti v území, aktivní marketing ze strany správce

Závěry Ex ante analýzy jsou po prověření Dodavatelem validní i v období prvního kvartálu 2019.